

Сторінка молодого вченого

УДК 631.11:005.93
© 2013

О.В. Липкань

*Білоцерківський
національний аграрний
університет*

** Науковий керівник —
кандидат економічних наук
Л.М. Сатур*

РОЗВИТОК МАТЕРІАЛЬНО- ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ*

*Досліджено тенденції ресурсозабезпеченості
сільськогосподарських підприємств Черкаської
області. Проаналізовано сучасний стан
технічного забезпечення сільськогосподарських
підприємств і визначено чинники, що негативно
впливають на його розвиток. Установлено, що
подальший розвиток агропромислового
виробництва потребує поліпшення стану
забезпечення аграрних підприємств
сільськогосподарською технікою.*

Ключові слова: *ресурси, забезпеченість, землезабезпеченість, трудозабезпеченість, технічна
оснащеність, сільськогосподарські підприємства.*

Постановка проблеми. Нинішні умови функціонування агропідприємств потребують здійснення організаційно-економічних заходів щодо ефективного забезпечення процесів формування і використання ресурсів, що сприятиме забезпеченню продовольчої безпеки держави, розвитку сільських територій та досягненню економічного зростання діяльності окремих виробничих структур. При цьому ресурсний потенціал агропідприємств слід розглядати як сукупність взаємопов'язаних ресурсів (земельних, матеріально-технічних, людського капіталу, інформаційних, управлінських), які можуть використовуватись не лише у виробничому процесі, а й у фінансовій, екологічній, соціальній та інших сферах діяльності суб'єкта господарювання. Питання повноцінного ресурсного забезпечення агропідприємств й ефективності його використання ускладнюється посиленням кризових явищ, нестабільністю цінового механізму та фінансової політики держави, а також низькою прибутковістю товаровиробників. Унаслідок цього оновлення матеріально-технічної бази агропідприємств відбувається на незадовільному рівні, що знижує їхні можливості щодо забезпечення інтенсивного розвитку виробництва та низьких показників діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання забезпечення агровиробництва основними виробничими ресурсами досліджували В.М. Трегобчук, В.В. Іванишин, А.В. Бурилка, Я.К. Білоуська, В.В. Тарасова, О.В. Ульяновченко та ін.

Результати досліджень та їх обговорення. Виробництво сільськогосподарської продукції здійснюється на основі органічної єдності складових ресурсного потенціалу. Недостатнє забезпечення підприємства хоча б одним із них ускладнює процес здійснення господарської діяльності і не дає змоги досягнути цільових параметрів розвитку [1].

Трансформаційні процеси мали негативний вплив на формування ресурсного потенціалу та економічні результати. Так, упродовж 2006–2011 рр. у підприємствах Черкаської обл. площа сільськогосподарських угідь в користуванні агропідприємств скоротилася на 7,3 тис. га (0,6%), але в розрахунку на одне господарство зросла на 5,6 га (0,8%). Кількість працівників, зайнятих в агровиробництві, має тенденцію до скорочення і в 2011 р. порівняно з 2006 р. скоротилася на 12,2 тис. осіб (22,6%), як наслідок скоротилась трудозабезпеченість на 22% [3]. Вартість основних засобів зросла протягом досліджуваного періоду майже вдвічі і в розра-

1. Забезпеченість сільськогосподарських підприємств Черкаської області основними виробничими ресурсами за роками

Показник	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Абсолютне відхилення 2011 р. до 2006 р.
Площа сільськогосподарських угідь у користуванні, тис. га	1318,9	1319,0	1310,9	1312,5	1311,8	1311,6	-7,3
у розрахунку на одне господарство, га	705,3	673,3	689,2	709,1	718,0	710,9	5,6
Кількість працівників, зайнятих у сільськогосподарському виробництві, тис. осіб	54	47	47,3	43,2	41,9	41,8	-12,2
у розрахунку на одне господарство, осіб	29	24	25	23	23	23	-6
Наявність основних засобів на кінець року, млн грн	2065,9	2085,8	2308,3	3221,8	3469,1	3934,3	1868,4
у розрахунку на одне господарство, тис. грн	1104,8	1064,7	1213,6	1740,6	1898,8	2132,4	1027,6
Фондоозброєність праці, тис. грн	38,3	44,4	48,8	74,6	82,7	94,1	55,8
Фондозабезпеченість, тис. грн на 100 га сільськогосподарських угідь	156,6	158,1	176,1	245,5	264,5	299,9	143,3
Землезабезпечення, га на 1 працівника	24,4	28,1	27,7	30,4	31,3	31,4	7,0
Трудозабезпеченість, ос. на 100 га сільськогосподарських угідь	4,1	3,6	3,6	3,3	3,2	3,2	-0,9
Джерело: розраховано автором за даними Головного управління статистики в Черкаській області.							

хунку на одне господарство становить 1027,6 тис. грн, що є доказом позитивних змін (табл. 1). Фондоозброєність зросла на 55,8 тис. грн, що зумовлено переважно зниженням чисельності зайнятих працівників.

Установлено, що значно погіршилась техніко-технологічна оснащеність рослинництва в сільськогосподарських підприємствах області. Протягом досліджуваного періоду кількість тракторів, що використовувалися в агропромисловому виробництві, скоротилася на 2,2 тис. од. (23,4%), але середня потужність двигуна трактора зросла на 16,5%. Така тенденція свідчить про те, що виробники надають перевагу більш дорогій, але і надійнішій та потужній техніці [2]. Упродовж 2006–2011 рр. кількість зернозбиральних комбайнів скоротилася з 1810 до 1361 шт., кукурудзозбиральних комбайнів — на 33,2%, бурякозбиральних машин — майже вдвічі (табл. 2). При цьому, більшість із них уже давно відпрацювали корисний термін експлуатації (близько 80%) [5], фізично повністю зношені, морально застарілі і потребують значних витрат на підтримання в робочому стані.

Стосовно забезпеченості технікою тваринництва, а саме — установками та агрегатами для доїння корів, спостерігається позитивна динаміка: 936 шт. у 2006 р., 958 шт. у 2011 р. Слід відзначити, що за обсягом валової про-

дукції тваринництва Черкаська область протягом 2009–2011 рр. зайняла перше місце серед інших областей України. Позитивна тенденція, яка спостерігається в забезпеченні основними ресурсами, ще не дає можливості говорити про вирішення цього питання. Нині важливо забезпечити стійкість тенденції до зростання складових матеріально-технічного забезпечення, що дасть змогу в перспективі очікувати досягнення можливостей інтенсивного типу розвитку.

Зазначимо, що через низький рівень забезпеченості агропідприємств Черкаської області технічними засобами знизилась енергозабезпеченість на 100 га посівної площі на 14,7%. Рівень забезпечення агропідприємств тракторами у 2011 р. становив 8 шт. на 1000 га ріллі, що на 2% менше, ніж у 2006 р., забезпеченість зернозбиральними комбайнами не змінилась. Проте, за оцінками вітчизняних експертів, найвищий ступінь зношеності мають саме зернозбиральні комбайни (близько 90%) [6].

Вважаємо, що нині пріоритетними напрямами здійснення матеріально-технічного забезпечення виробничої діяльності агропідприємств мають стати: розробка оптимальних механізмів державної підтримки агротоваровиробників і створення умов для ефективної взаємодії галузевої науки із суб'єктами господарювання; врахування виробничої структури, співвідно-

2. Наявність техніки та енергетичних потужностей у сільськогосподарських підприємствах Черкаської області за роками

Показник	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Відхилення +; –
Трактори, тис. шт.	9,4	8,7	8,3	8,0	7,2	7,2	–2,2
Потужність двигунів тракторів, тис. кВт	670	632	619	592	589	601	–69
Середня потужність двигуна трактора, кВт	71,3	72,8	74,6	74,0	81,5	83,1	11,8
Зернозбиральні комбайни, шт.	1810	1643	1579	1510	1335	1367	–443
Кукурудзозбиральні комбайни, шт.	256	213	189	178	166	171	–85
Бурякозбиральні машини, шт.	480	390	324	300	262	262	–218
Установки та агрегати для доїння корів, шт.	936	848	814	776	941	958	22
Наявність енергетичних потужностей на кінець року, тис. кВт	2128	1978	1926	1903	1851	1883	–245
Джерело: Форма № 10-мех. Наявність тракторів, сільськогосподарських машин та енергетичних потужностей у сільському господарстві Черкаської області за 2006–2011 рр.							

шення галузей, а також підвищення рівня економічного розвитку більшості підприємств за обґрунтування параметрів необхідних матеріально-технічних ресурсів в масштабах області на перспективу; розробка раціональної структури матеріально-технічного забезпечення та обґрунтування розмірів капітальних вкладень на його оновлення для різних за розміром і рівнем розвитку підприємств; застосування нових форм організації матеріально-технічного

забезпечення, зокрема: пунктів прокату техніки та створення мережі магазинів із технікою, що була в експлуатації; створення сільськогосподарських обслуговуючих і збутових кооперативів, щоб реалізувати спільні економічні інтереси учасників кооперації та концентрувати капітал на пріоритетних напрямках господарської діяльності; оптимального поєднання власних джерел фінансування відтворювальних процесів із залученими та позиченими.

Висновки

Аналіз забезпеченості агропідприємств матеріально-технічними ресурсами дав змогу виявити такі проблеми: значне погіршення техніко-технологічної оснащеності рослинництва й тваринництва; високий ступінь зношення та моральна застарілість машин; низький рівень оновлення технічних засобів і впровадження нових високоефективних технологій; брак коштів на закупівлю нової сільськогосподарської техніки.

З метою поліпшення рівня забезпечення сільськогосподарських товаровиробників тех-

нічними ресурсами необхідно розробити структуру матеріально-технічного забезпечення для різних за розміром підприємств; обґрунтувати розміри капітальних вкладень на оновлення технічних ресурсів для підприємств, які різняться рівнем розвитку; створити пункти прокату та оптові ринки уживаної вітчизняної та зарубіжної техніки. Для цього потрібно на державному рівні розробити дієві механізми підтримки агровиробників та сприяння з боку держави безпосередній взаємодії науки з виробниками.

Бібліографія

1. Добіжа Н.В. Відтворення матеріально-технічної бази — основа зростання сільськогосподарського виробництва/Н.В. Добіжа//Економіка АПК. — 2008. — № 4. — С. 78–83.
2. Іванишин В.В. Організаційно-економічні засади відтворення і ефективного використання технічного потенціалу аграрного виробництва: монографія/В. В. Іванишин. — К.: ІАЕ, 2011. — 348 с.
3. Лавриненко С.І. Сучасний стан та перспективи розвитку трудових ресурсів України/С.І. Лавриненко//Стратегічні пріоритети. — 2009. — № 1(10). — С. 115–116.
4. Сільське господарство України — 2011. Стат. зб./За ред. Ю.М. Остапчука//Державна служба статистики України. — К., 2011. — 388 с.
5. Формування ринкової системи матеріально-технічного забезпечення АПК України: наук. доп./[Білоусько Я. К., Герун М. І., Денисенко П. А. та ін.]. — К.: ННЦ ІАЕ, 2005. — 86 с.
6. Шебанін В.С. Системне оновлення і розвиток матеріально-ресурсного потенціалу сільського господарства/В.С. Шебанін. — К.: ННЦ ІАЕ, 2005. — 276 с.

Надійшла 8.05.2013.